

Το κωμικό αποτέλεσμα είναι άμεσο και η παράσταση το αξιοποιεί δεόντως

> «Εξουσιάζουσες. Οι γεναίτζιες στην εξουσία» του Ανδρέα Κουκκίδη από το Σατιρικό Θέατρο

ΚΟΙΤΑΖΑ τη χρονολογία (1903) που έβαλε ο Μίκης Λοΐζου πάνω στην καμάρτα του κεντρικού σπιτιού του ρεαλιστικού και μέχρι λεπτομέρεια δουλεμένου σκηνικού της παράστασης και σκεφτόμουν τι χρονολογία θα μπορούσε να ταιριάζει στα δρώμενα του έργου του Ανδρέα Κουκκίδη «Εξουσιάζουσες»; Θα μου πείτε οι αλληγορίες δεν έχουν χρονολογική ταυτότητα. Είναι όμως παράξενο ένα έργο να έχει τόσο έντονη τοπική ταυτότητα και για χρονική να χρησιμοποιεί απλώς ένα οδικό δείκτη πάνω στο οποίο να αναγράφεται μόνο η λέξη «Παρελθόν», χωρίς περαιτέρω διευκρινίσεις. Ο συγγραφέας καταπιάνεται με το πρόβλημα της ανισότητας των δύο φύλων, δείχνοντας την αδικία και το παράλογο της παραδοσιακής κυπριακής νοοτροπίας που καθιέρωνε αυτή την ενδοοικογενειακή και γενικότερα κοινωνική ανισότητα ως ένα από τα θεμελιώδη εθνικά χαρακτηριστικά. Αλλά ο ζήλος του Ανδρέα Κουκκίδη σπαταλιέται σ' ένα πόλεμο με φαντάσματα. Δεν είναι τυχαίο ότι οι οποιεσδήποτε προσπάθειες χρονικής διευκρίνισης της δράσης του έργου αποφεύγονται. Έτσι ο ενδυματολόγος Κώστας Καυκαρίδης, φεύγοντας για μια στιγμή από το παραδοσιακό και από τη φύση του διαχρονικό κυπριακό κοστούμι, τοποθετεί τις ενδυμασίες της Μουχτάραινας και του νεαρού ζευγαριού σ' ένα μη διευκρινισμένο παρελθόν. Κι όταν ο ίδιος ο συγγραφέας βάζει στο αστειολογικό του

στοιχείο από τη σύγχρονη διπλωματική ορολογία, αυτά δεν κολλάνε στο υπόλοιπο «ά-χρονο» υλικό. Αν ο συγγραφέας ήθελε να πολεμήσει κατάλοιπα αυτής της νοοτροπίας στη σημερινή κυπριακή πραγματικότητα, τότε ο ζήλος του θα ήταν δικαιολογημένος. Τα κακά του παρελθόντος, των προ δεκαετιών καταστάσεων δε θέλουν εξορκισμό, φθείρονται μόνα τους. Ένας φίλος, σχεδόν σαραντάρης, από τα χωριά της Πιτσιλιάς, διηγούνταν πως όταν μια φορά η μάνα του ζήτησε από τον πατέρα του να σηκώσει το τραπέζι, επειδή τα άρρωστα παιδιά δεν κατέβαιναν από τα χέρια της. Ο πατέρας το σήκωσε με... μια κλοτσιά. Σήμερα όμως, παππούς πια, αλλάζει πανιά στα εγγονάκια του. Οι καιροί αλλάζουν, αλλάζοντας και τους ανθρώπους, όπως ισχύει και το αντίθετο (οι άνθρωποι αλλάζουν, αλλάζοντας και τους καιρούς)

Η αλήθεια είναι ότι ο Ανδρέας Κουκκίδης αναπλάθει όχι την ιστορικό-κοινωνική πραγματικότητα που έχει πια παρέλθει, αλλά ένα τεχνητό υφολογικό περιβάλλον των κυπριακών σκετς, ενός

θεατρικού, ραδιοφωνικού και τηλεοπτικού είδους, τους κανόνες, την αισθητική και τη γλώσσα του οποίου κατέχει σαν κανείς άλλος. Εκεί, λοιπόν, ο Κουκκίδης εφαρμόζει το εύρημά του, την αλλαγή των οικογενειακών και κοινωνικών ρόλων των δύο φύλων. Το κωμικό αποτέλεσμα είναι άμεσο και η παράσταση του Σατιρικού το αξιοποιεί δεόντως.

Η εικόνα των δύο μουστακαλήδων (Φώτης Αποστολίδης, Χρίστος Γρηγοριάδης) με γυναικεία ρούχα, γυναικείες δουλειές και ειδικά στην υποταγμένη θέση σ' ό,τι αφορά την οικογενειακή και κοινωνική ιεραρχία, είναι αστεία. Εδώ, στην πρώτη έκθεση της κύριας (και μονα-

δικής) ιδέας της ανατροπής των ρόλων των δύο φύλων, το κείμενο και η παράσταση ζουν τις καλύτερες τους στιγμές. Και ο συγγραφέας, και ο σκηνοθέτης της παράστασης Στέλιος Καυκαρίδης, τηρούν πολύ καλά τις λεπτομέρειες της ανατρεπτικής πράξης. Τα δύσκολα έρχονται μετά, όταν το κείμενο αρχίζει να σκαλώνει σ' ό,τι αφορά της υπόθεση του «πληρεξούσιου». Αν ο Κουκκίδης τηρούσε τους κανόνες που ο ίδιος προδιέγραψε

με την καρναβαλιστική αλλαγή των ρόλων, στο φινάλε το status quo έπρεπε να αποκατασταθεί, μόνο έτσι το σατιρικό χτύπημα στο εξεταζόμενο κοινωνικό φαινόμενο θα είχε το ποθούμενο από το συγγραφέα αποτέλεσμα. Αλλά ο Κουκκίδης προτιμά να ακολουθήσει τον Αριστοφάνη, τον οποίο δηλώνει για πρότυπό του με τους τίτλους των έργων του («Οι όρνιας του Αριστοφάνη», «Εξουσιάζουσες»). Ενώ το ουτοπικό φινάλε της συμπιλιώσης. Η ειδοποίησή διαφορά είναι ότι ο αρχαίος κωμωδιογράφος μπορεί να κατέληγε στις ουτοπίες του, όταν τα θιγμένα απ' αυτόν προβλήματα απαιτούσαν λύση στο τέλος του έργου, αλλά ξεκινούσε από την πιο φλέγουσα επικαιρότητα των ημερών του. Ο Κουκκίδης, όπως είχαμε ήδη πει, εξαρχής τοποθετεί το έργο του σε μια «Neveragainland», χάνοντας έτσι την ταυτότητα του σατιρικού συγγραφέα.

Η παράσταση ακολουθούσε το κείμενο στα πάνω του και στα κάτω του. Η υποκριτική απόδοση της αμάδας λειτουργούσε ως όργανο καταμέτρησης ποιότητας των ατακών και των σκηνών του έργου. Ο σκηνοθέτης Στέλιος Καυκαρίδης άντλησε από το κείμενο όση κωμικότητα αυτό περιείχε. Όμως πολλές φορές χρειάστηκε τη βοήθεια του συνθέτη Σάββα Σάββα και της χορογράφου Έλιας Ιωαννίδου για να εμποδίσει να διεισδύσουν στην παράσταση κάποιες αμχανίες του κειμένου.

ΝΟΝΑ ΜΟΛΕΣΚΗ

Η ειδοποίησή διαφορά είναι ότι ο αρχαίος κωμωδιογράφος μπορεί να κατέληγε στις ουτοπίες του όταν τα θιγμένα απ' αυτόν προβλήματα απαιτούσαν λύση στο τέλος του έργου, αλλά ξεκινούσε από την πιο φλέγουσα επικαιρότητα των ημερών του. Ο Κουκκίδης, όπως είχαμε ήδη πει, εξαρχής τοποθετεί το έργο του σε μια «Neveragainland», χάνοντας έτσι την ταυτότητα του σατιρικού συγγραφέα.